

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

A szakvélemény tárgya: Térképészeti művek (adatállományok) szerzői jogi vizsgálata

Ügyszám: SzJSzT-31/17.

A megkeresés tárgya:

A hatóság végzésével, a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) 101.§-a, valamint a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.rendelet) 1.§-a alapján szakértői vélemény adására rendelte ki a Szerzői Jogi Szakértő Testületet (a továbbiakban: Testület, illetve SzJSzT).

A megkereső hatóság által feltett kérdés:

„Kérem annak megállapítását, hogy a házkutatás során, a lementett térképprogramok, illetve az azok alapján készülő térképek, illetve a térképek elkészítésének módja szerzői jogokat sértenek-e.

A szakértő egyéb észrevételei.”

Az eljáró tanács szakvéleménye:

Általános megállapítások

A hatóság kirendelése kapcsán az SzJSzT eljáró tanácsa szakértői vizsgálatát a részére megküldött iratok alapján végezte el. A feljelentés szerint a feljelentő „térképészeket, továbbá számítástechnikai adatrögzítőket, informatikusokat munkaviszonyban foglalkoztatva” készített térképet, útikönyvet, térkép programot. A 2015.06.08-án kelt feljelentés-kiegészítés rögzíti, hogy a városról készült térképek kétharmadának elkészítése a feljelentőnek ”10 évig tartott, négy főállású térképésszel.” V. Zs. tanúvallomásában elmondta, hogy Kft. 1) alkalmazásában térképészként dolgozik, a feljelentőnél pedig 15 évig dolgozott „ott is, mint térképrajzoló”. Nem voltak azonban az iratok között fellelhetők munkaszerződések, munkaköri leírások, esetleges belső szabályozók, így a szakértői tanács azzal a feltételezéssel élt, hogy a feljelentésben megjelölt egyes természetes személyek a Kft. 2)-nél és a Kft. 1)-nél munkaviszonyban álló személyek (illetve foglalkoztatottak voltak), a térképészeti alkotások előállítására munkaviszonyból, munkakörükből származó kötelezettségük (volt), és az Szjt. 30.§-ában írt¹, munkaviszonyban alkotott művekre vonatkozó szabályoktól eltérő megállapodás

¹ Munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban létrehozott mű
30. § (1) Eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége.

(ideértve egy esetleges, a munkaviszonyon kívüli körben létrejött felhasználási szerződést is) nem jött létre az érintettek között.

A szerzői művek tekintetében azért bír különösen fontos jelentőséggel az alkotás mögött húzódó jogviszony, mivel adott esetben a jogátruházás, megfelelő felhasználási engedély hiányában a szerzői vagyoni (és személyhez fűződő) jogokkal kapcsolatos joggyakorlás vitathatóvá válhat, és ez a kétely az ügy megítélését is döntően befolyásolhatja.

Szakvéleményében foglalt megállapításai szempontjából az eljáró tanács rögzíti, hogy a teljeskörű adatok hiányában nem tette külön vizsgálat tárgyává, hogy az egyes alkotások közös, vagy együttesen létrehozott műveknek minősíthetők-e. A szakértői vizsgálat az egyes térkép-adatállományok szerzői jogi védelmére és azok szerzői jogi kapcsolatára (származékos mű, szolgai átvétel) korlátozódott, melyhez kapcsolódóan az eljáró tanács előjáróban szükségesnek tartja az Szjt. következő rendelkezéseit ismertetni.

Az Szjt. 1.§ (2) bekezdése értelmében *„Szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e - az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:*

[...]

j) a térképmű és más térképészeti alkotás,”

„A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.” [Szjt. 1.§ (3) bek.]

Az Szjt. 4. § (2) bekezdése alapján *„Szerzői jogi védelem alatt áll – az eredeti mű szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül – más szerző művének átdolgozása, feldolgozása vagy fordítása is, ha annak egyéni, eredeti jellege van.”*

[...]

(3) A szerzőt megfelelő díjazás illeti meg, ha a munkáltató a felhasználásra másnak engedélyt ad vagy a művel kapcsolatos vagyoni jogokat másra átruházza.

[...]

(5) Ha a mű elkészítése a szerzőnek munkaviszonyból folyó kötelessége, a mű átadása a nyilvánosságra hozatalhoz való hozzájárulásnak minősül. A mű visszavonására irányuló szerzői nyilatkozat (11. §) esetén a munkáltató köteles a szerző nevének feltüntetését mellőzni. Ugyancsak mellőzni kell a szerző kérésére nevének feltüntetését akkor is, ha a művön a munkáltató a munkaviszonyból eredő jogaival élve változtat, de a változtatással a szerző nem ért egyet.

(6) A szerző munkaviszonyból folyó kötelessége teljesítéseként megalkotott művel kapcsolatos jognyilatkozatokat írásba kell foglalni.

(7) A munkaviszonyból folyó kötelesség teljesítéseként elkészített műre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell, ha közszolgálati, kormányzati szolgálati, állami szolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban álló vagy szolgálati viszonyban foglalkoztatott személy, vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti tag alkotta meg a művet.

A törvény 16. § (1) bekezdése szerint: „A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.”

„A mű többszörözésének minősül különösen a nyomtatással megvalósuló mechanikai, filmes vagy mágneses rögzítés és másolatkészítés, a hang- vagy képfelvétel előállítása, a sugárzás vagy a vezeték útján a nyilvánossághoz történő közvetítés céljára való rögzítés, a mű tárolása digitális formában elektronikus eszközön, valamint a számítógépes hálózaton átvitt művek anyagi formában való előállítása. Az építészeti alkotások esetében többszörözés a tervben rögzített alkotás kivitelezése és utánépítése is.” [Szjt. 18. § (2) bek.]

Az Szjt. 29. §-a alapján „A szerző kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve hogy erre másnak engedélyt adjon. Átdolgozás a mű fordítása, színpadi, zenei feldolgozása, filmre való átdolgozása, a filmalkotás átdolgozása és a mű minden más olyan megváltoztatása is, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre”.

A szakértői vizsgálat

A vitás helyzet egyértelműen eldönthető, a térképállományok tekintetében a rajzi csomópontok alaposabb vizsgálatával. Ezek nagyszámú egyezése ugyanis kizárja annak lehetőségét, hogy ugyanazon személy két, eltérő időpontban rajzolt térképművein ezek egybeessenek. Különösen célszerű a görbe vonalak rajzolatának összehasonlító vizsgálata. A megalapozott szakvélemény kialakításához ezért szükségessé vált a Kft. 2) tulajdonát képező állományok vizsgálata is, azaz hogy azok digitális rajzi megoldásai tételesen összevethetők legyenek a Kft. 1)-nél lefoglalt állományokkal.

A Korm.rendelet 8. § (1) bekezdése értelmében a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást, nem tart helyszíni szemlét és nem idézhető. Szükség esetén azonban további adatok szolgáltatását kérheti a megkereső bíróságtól vagy hatóságtól, illetve a megbízótól. Az összehasonlítás teljeskörű elvégzése érdekében az eljáró tanács a Korm.rendelet 8.§-ának (1) bekezdése alapján további adatok szolgáltatását kérte a kirendelő nyomozóhatóságtól, melynek részére történt átadását követően szakértői vizsgálatát valamennyi rendelkezésére álló adatra figyelemmel tudta lefolytatni.

Az eljáró tanács részére rendelkezésre bocsátott iratokban a város egyes részeinek térképei kerültek megemlítésre, mint a jogsértéssel érintett művek. Az eljáró tanács rögzíteni kívánja azonban, hogy a szakértői vizsgálatához nyomtatott formában mindösszesen pár térkép került a birtokába. Az egyes digitális állományok a város feljelentéssel érintett térképrészleteit is tartalmazzák.

Az eljáró tanács H. H. Sz. által összeállított – a sértett Kft. 2) részéről bizonyítékként a feljelentéshez csatolt – térképrészleteket elemző összeállítás egyes tételeire vonatkozó állítások helytállóságát a Kft. 1) munkáira vonatkozóan (az egyes tételek b betűjellel azonosítható térképrészletei) H. Cs. igazságügyi informatikai szakértő által a Kft. 1)-nél lementett CorelDraw rajzállományok segítségével vizsgálta meg. Az összefoglaló elemzésben megfogalmazott állítások valóságosak, azonban az alábbiakra tekintettel nem minősülnek meghatározónak a szerzői jogi jogsértést illetően.

V. Zs. tanúként történt meghallgatása (2016. március 18.) során kijelentette, hogy korábban 15 évig dolgozott a Kft. 2)-nél, és az általuk kiadott térképek jó részét is ő rajzolta. A Kft. 1) összes térképe is az ő munkája, „a térképeket újonnan, teljesen a nulláról indulva” készítette el. Ha bármilyen egyezés kimutatható a két cég által kiadott térképeken az ennek tulajdonítható.

Ugyanaz a térképész, ugyanarról a területről, azonos forrásmunkák felhasználásával igen hasonló, számos ponton egymással megegyező térképet készíthet el, és ez a rendelkezésre álló adatok alapján a vizsgált esetben sem történt másként. A grafikai megjelenés jelentős hasonlósága az alkotás folyamatában a digitális állományok szolgai átvételét nem támasztja alá.

A szakértői véleményezés szempontjából mindenekelőtt azt szükséges szerzői jog terén megvizsgálni, hogy az egyes térképek egészükben vagy valamely részletükben egyéni-eredeti jelleggel bíró alkotásnak, szerzői műveknek minősülnek-e. Amennyiben ugyanis a Kft. 2) valamely térképe nem részesülhet oltalomban, e térképre vonatkozóan bármely szerzői jogi jogsértés megállapíthatósága is kizárt volna. Jogsértés szempontjából ugyancsak lényeges, hogy mely szerzői jogot sért meg egy állítólagos átvétel (ekként különösen: a szerző átdolgozásra vagy a mű többszörözésére és terjesztésére vonatkozó jogait, illetve a műintegritás védelméhez kapcsolódó személyhez fűződő jogát²). Ehhez szintén elengedhetetlen az „alapul vett” és az „átvevő” térképek védelmének vizsgálata.

Az eljáró tanács e vizsgálatot elvégezte, és megállapította, hogy mind a Kft. 2), mind a Kft. 1) térképei egyéni, eredeti jellegűek, elkészítésük a szakmai szabályok és elvárások által meghatározott mozgástérben megtett alkotói lépések eredménye, azaz szerzői jogi védelemben részesülnek.

A feljelentő állítása szerint az általa kiadott a város egyes részreit tartalmazó „sorozatban a város egyes részeit egyedi módon jelenít meg térképen”. Ezen állítás kapcsán az eljáró tanács a rendelkezésére bocsátott területi nyomtatott térképek vizsgálatával a szerzői jogi értelemben vett szerkesztői jogok fennállását megállapítani nem tudta, lévén, hogy álláspontja szerint e térképek esetén az elrendezések (a területek „csoportosításai”) egyéni-eredeti, sajátos jelleget nem mutatnak, rámutatva ugyanakkor arra, hogy jellegbitorlás, tisztességtelen piaci magatartás tekintetében az SzJSzT megállapítást nem tehet, vizsgálatot nem folytathat.

² A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása, megcsonkítása, vagy a mű más olyan megváltoztatása vagy a művel kapcsolatos más olyan visszaélés, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes. (Szjt. 13.§)

A további szakértői vizsgálat kifejezetten arra a kérdésre kereste a választ, hogy a Kft. 1) térképei a Kft. 2) térképeinek átdolgozásai-e.

I.

A két cégtől származó digitális állományok összehasonlításakor egyértelműen megállapítható volt, hogy a fájlok rétegszerkezetének kialakítása és elnevezése többnyire megegyezik. Ez azonban csak azt támasztja alá, illetve valószínűsíti, hogy mindkét társaságnál V. Zs. hozta létre az állományokat saját munkamódszerét követve. Az eljáró tanács szavazó tagjának több évtizedes térképszerkesztői gyakorlati ismereteire alapozottan kijelenthető, hogy azonos személy esetén ugyanolyan térképtípus készítésekor, függetlenül attól, hogy mely megrendelő, vagy munkáltató számára készítették a térképeket, azonos rétegszerkezetet és -megnevezéseket használnak. A térképész szakmában ez szokványos, életszerű.

II.

A korábban kifejtetteknek megfelelően a digitális állományok közös eredetének vizsgálatakor – amely közös eredet az engedély nélküli felhasználás (az átvétel, illetve átdolgozás) egyértelmű bizonyítéka – különösen célszerű a görbe rajzolatának összehasonlító elemzése. Annál inkább érdemes ezeket a térképi elemeket tanulmányozni, mert természetbeni elhelyezkedésük, fekvésük kevésbé gyorsan változik. Az utak átépítése vagy a beépítettség változása (bontások, új épületek stb.) sokkal gyakoribb. Éppen ezért a két cég a város területét ábrázoló térképi állományainak összehasonlításakor az eljáró tanács az alábbi tételes vizsgálatokat végezte el, és az alábbi megállapításokat tette:

1. Folyó partvonalának vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
2. Patakok rajzának vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
3. A város határán, az autópályát közelében fekvő tavak kontúrvonalának vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
4. Tó kontúrvonalának vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
5. Tó kontúrvonala. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
6. Tavak vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
7. A vasúti pályák vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
8. A vasúti pályák vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.
9. A vasúti pályák vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.

10. Történelmi emlék – mint egyenes és görbe vonalakkól felépülő, sajátos térképelemnek a – vizsgálata. Egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak.

A fentieket összegezve megállapítható, hogy valamennyi vizsgált térképi elem (görbevonalakkól felépülő objektumok: a folyó és más vízfolyások, a tavak kontúrvonalai, illetve a különböző vasúti pályák nyomvonalai) esetében egyértelműen kizárható a közös digitális eredet. Sem a csomópontok száma, sem azok elhelyezkedése és rajzi jellemzői nem azonosak. Így az állományok feljelentésben foglaltak szerint történt jogsértő felhasználása kizárt.

III.

Az eljáró tanács elvégezte a H. H. Sz. által a sértett Kft. 2) részéről összeállított, bizonyítékként a feljelentéshez csatolt térképrészletek digitális állomány-részleteinek is tételes összehasonlítását. Ehhez is egyrészt a H. Cs. igazságügyi informatikai szakértő által a Kft. 1)-nél lementett CorelDraw rajzállományokat, másrészt az adatszolgáltatásként a nyomozóhatóságtól bekért, és a Kft. 2)-tól származó CorelDraw állományokat használta fel az eljáró tanács. A vizsgálat eredménye alapján megállapítható, hogy az 1-6. jelű térképrészletek esetében a közös digitális eredet kizárt.

Szakértői bizonyossággal állítható a fentiek összefoglalásaként, hogy minden egyes megvizsgált (különösen egyező feldolgozást, azonos digitális eredetet feltételező) térképrészlet esetében a közös digitális eredetet a Kft. 2) által összeállított térképrészlet-párok térképi objektumai rajzolatának tételes vizsgálata egyértelműen kizárta. **Ilyen módon a feljelentő által sérelmezett térképek sem egészüket, sem részleteiket tekintve nem a Kft. 2)-höz köthető alkotások, illetve azok származékos művei, hanem önálló, alkotó munka eredményei. Ilyenformában az eljáró tanács álláspontja szerint a Kft. 1) térképei vonatkozásában nem állapítható meg a szerzői jogsértés.**

Budapest, 2018. február 15.

dr. Szilágyi István
a tanács elnöke

dr. Tarr Péter
a tanács előadó tagja

dr. Márton Máttyás
a tanács szavazó tagja